

Geliş Tarihi/Received: 18.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 15.09.2021

DOI: 10.29228/roljournal.52757

HALKEVLERİNİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ REKREATİF ETKİNLİKLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATKILARI (SİVAS HALKEVİ ÖRNEĞİ 1933-1950)

Memduh Ahmet MAHİROĞULLARI

Sorumlu Yazar: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Orcid ID: 0000-0002-4575-9390, ahmetmahirogullari@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

Halkevleri, erken Cumhuriyet döneminde, halk eğitime yönelik okul dışı kurumsal bir yapıdır. Bu bağlamda, halkevleri, aydın ile halk arasındaki iletişimi sağlamayı, oluşturulan yeni rejimin prensiplerini halka benimsetmeyi amaçlamıştır. Sivas'ta 1933'de açılan Halkevinin faaliyetleri, şehir merkezi ve kırsal kesimde yaşayan tüm halkı kapsamıştır. Halkevlerinin söz konusu faaliyetleri, kuşkusuz bireylerin boş zamanlarını değerlendirmelerine ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlamalarına katkı sağlamıştır. Makalemizde, Halkevlerinin kuruluş amaçları ve işlevleri bağlamında Sivas Halkevinin il merkezi ve kazalarda gerçekleştirdiği rekreatif etkinliklerin toplumsal hayata katkıları irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivas Halkevi, Sosyalleşme, Sosyal Bütünleşme, Rekreatif Etkinlikler

THE CONTRIBUTIONS OF RECREATIVE ACTIVITIES CONDUCTED BY COMMUNITY CENTERS TO SOCIAL LIFE (THE SAMPLE OF SIVAS COMMUNITY CENTER 1933-1950)

ABSTRACT

The community centers (People's Houses) are out-of-school institutional structures towards public education in the early Republican period. In this sense, the community centers aimed to ensure communication between the intellectual and the common people and to adopt the principles of the new regime to the people. The activities of the Community Center, which opened in 1933 in Sivas, covered all people living in the city center and the countryside. The activities of the community centers undoubtedly contributed to the spending the leisure time of individuals and also to their socio-cultural development. This article examines the contributions of recreative activities conducted by Sivas Community Center to social life in the city center and town centers in the context of the founding purposes and functions of the community centers.

Keywords: Sivas Community Center, Socialization, Social Integration, Recreative Activities

GİRİŞ

Halkevleri, erken Cumhuriyet döneminde, halk eğitime yönelik okul dışı kurumsal bir yapıdır. Cumhuriyet'in ilan akabinde, devlet yönetimi, çok düşük okuryazarlık oranları karşısında okul çağındaki gençlerin örgün eğitimi yanı sıra, tüm halkı kapsayacak şekilde yaygın eğitim yollarını da devreye sokmuştur. Bu bağlamda, yeni yönetim, I. Dünya ve Kurtuluş Savaşı sonrasında iktisadi ve sosyal sorunlarıyla kabuğuna çekilmiş halkı, toplumun tüm kesimleriyle bütünleştirmek, bireyi yurttaş olarak bilinçlendirmek, toplumsal değişimin

neden olduğu yeni koşullara uyum sağlanmasını temin etmek (Geray, 1987: s.35-38) amacıyla halk eğitimine önem vermiştir. Bu cümleden olarak, halk eğitimiyle, aydın ile halk arasındaki iletişimi sağlamak, o yıllarda kitle iletişim araçlarının yetersizliği de göz önüne alınarak yapılan inkılâplar ve oluşturulan yeni rejimin prensiplerini halka benimsetmek (Çeçen, 2000: s. 77) amaçlanmıştır. Dolayısıyla, 1932'den itibaren halk eğitimi yoluyla söz konusu amaçların gerçekleştirilmesinde Halkevlerine önemli görevler yüklenmiştir.

19 Şubat 1932'de faaliyete geçen Halkevlerinin Talimatnamesi'nde kuruluş amaçlarına detaylı bir şekilde yer verilmiştir: “Fırkamızın program temelleri: cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılâpçılıktır. Programımız; bu ana ve temel prensiplerin ebedileşmesi için bu vasıflarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini, milli seciyenin Türk tarihinin ilham ettiği derecelere çıkarılmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, milli kültürün ve ilmi faaliyetlerin kuvvetlendirilmesini ehemmiyetli vasıtalar olarak tespit ve işaret eder. Bu esas ve vasıtaların hepsi birden medeniyet yolunda Türklüğün kaybettiği uzun yıllar cesur ve atılgan yorulmaz nesiller yetiştirmeyi medeniyet sahasında Türk'ün tabi meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip ve şeref mevkiini almasını istihdaf eyler.”

1932'den, kapandığı 1950'ye kadar il ve ilçelerde kurulan 478 Halkevinin kapısı, hangi meslekten olursa olsun, tüm yurttaşlara açık tutulmuş; dil ve edebiyat, güzel sanatlar, temsil (gösteriş), spor, sosyal yardım, halk dersaneleri, kütüphane ve yayın, köycülük, tarih ve müze şubesi gibi 9 kolun gerçekleştirdiği faaliyetler, kurumun yönetici bürokratlarınca kent merkezlerinde ikamet edenlerin yanı sıra, kırsal kesimde yaşayan halkın da ayağına götürülerek toplumsal bütünleşmeye, keza ülkü, amaç ve düşünce birliğini güçlendirecek bir toplum oluşturmaya (Önge, 2017: s.17) önemli katkılar sağlamıştır. Başka bir ifadeyle, Cumhuriyet'in kültür politikası çerçevesinde, genç nesillerin Tanzimat'tan itibaren başlatılan ve Cumhuriyet döneminde de kökleştirilmesi istenen "yeni cemiyet hayatı"na göre yetiştirilmesi bağlamında söz konusu 9 kolun faaliyetleriyle kültür, sanat, sosyalleşme ve aydınlanma projesi etkinliklerinde bulunulmuştur. Halkevlerinin 9 tür faaliyet kolundan; dil ve edebiyat, güzel sanatlar, temsil, spor, kütüphane ve yayın gibi 5 şubesi, makalemize konu edilen “rekreasyon/ rekreatif etkinliklerle” doğrudan ilgili faaliyetlerdir.

Türkçede “boş zamanları değerlendirme” anlamında kullanılan “rekreasyon kavramı”, bireyin “gönüllü olarak” boş zamanını rekreatif etkinliklerle geçirmesidir. Rekreatif etkinlikler, literatürde amaçlarına göre; kültürel, toplumsal, sportif, dinlenme , sanatsal ve turizm amaçlı olarak sınıflandırılmıştır (Karaküçük ve Akgül, 2016: s.60-61). Ayrıca, rekreatif etkinlikler, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini oluşturan unsurlardan biri olan

bireylerin sosyal ihtiyaçları (Gül, 2014: s.34) içinde önemli bir yer tutmakta, dolayısıyla bireyin sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır.

Türk kültüründe, eğlenme ağırlıklı boş zamanları değerlendirme olgusunun tarihsel gelişim sürecinde, Türkistan, Selçuklu ve Osmanlı döneminde geniş katılımlı eğlence etkinliği anlamında “toy”, Nevruz ve Eğrilce (Hıdırellez), Kavuklu ve Pişekâr tiplmeli orta oyunları gibi gelenekselleşmiş etkinlikler toplumsal hayata renk katmıştır. Cumhuriyet döneminde, söz konusu etkinlikler Halkevleri aracılığıyla hem çeşitlendirilmiş hem de kurumsal bir yapı aracılığıyla halka sunulmuştur.

Makalemizde, Halkevlerinin kuruluş amaçları ve işlevleri bağlamında Sivas Halkevinin il merkezi ve kazalarda gerçekleştirdiği rekreatif etkinliklerin toplumsal hayata katkıları irdelenecektir.

SİVAS HALKEVİNİN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

Sivas Halkevinin Kuruluşu

Halkevi, Sivas'ta 24 Şubat 1933'te açılmıştır (Duman, 2013: s.195). İlerleyen yıllarda, Sivas Halkevinin Divriği, Zara, Suşehri, Şarkışla, Gürün ve Koyulhisar ilçelerinde de şubeleri faaliyete geçmiş; (Önge, 2017: s.31) il merkezindeki etkinlikler şubeler ve “halkodaları” vasıtasıyla kazalar ve bucak merkezlerine de taşınmıştır.

Sivas Halkevinin ilk yöneticileri; Başkan Hikmet Işık, Asbaşkan Ahmet Göze; Dil, Tarih Edebiyat Kolu Başkanı Kadri Özyalçın; Halk Dershaneleri ve Kurslar Başkanı Sacit Öncel; Güzel Sanatlar Başkanı Hüseyin Kaya, Temsil Kolu Başkanı Nüzhet Çubukçu; Kütüphane ve Neşriyat Başkanı Reşat Ergün, Sosyal Yardım Kolu Başkanı Sıdıka Emil; Müze ve Sergi Başkanı Rasim Çeliker, Spor Kolu Başkanı Fahri Başçavuş'tur (Çağdaş, 2008: s.21).

Sivas Halkevinin kurucu ve yöneticilerinin önemli bir kısmı ilin yerli ailelerine mensup "kültür gönüllüleri"dir. Hikmet Işık şehrin belediye başkanı, Ahmet Göze avukat, Nüzhet Çubukçu diş tabibi, Kadri Özyalçın edebiyat öğretmeni, Rasim Çeliker Sanatlar Evi müdürüdür.

Halkevi, kuruluş yıllı olan 1933'ten itibaren halkın teveccühü ile daha ilk yıl 48'i kadın, 399'u erkek olmak üzere toplam 447 üye sayısına erişmiştir. 1936'dan itibaren kadın üye sayısında 217 gibi bariz artışlar yaşanmış; toplam üye sayısı 1940'lı yıllarda 1.000'i aşmıştır (Duman, 2013: s.203-205).

Sivas Halkevinin Faaliyetleri

Dil ve Edebiyat Şubesinin Faaliyetleri

Şubenin amacı, dil ve edebiyat alanında araştırmalar yapma gibi faaliyetler üzerinde yoğunlaşmıştır. Dil üzerinde yapılan çalışmalar, Türkçenin geliştirilip zenginleştirilmesi bağlamında, halk arasında yaşayıp da yazı dilinde kullanılmayan kelime ve deyimlerin derlenmesi, keza yazı dilinde kullanılan yabancı kökenli sözcüklere Türkçe karşılık bulunması (Duman, 2013: s.207) gibi iki eksen üzerine yayılmıştır. Söz konusu derlemeler için şube görevlileri köylere kadar giderek yaşlı kesimlerden istifade etmişlerdir.

Şube, edebiyat alanında ilde yeni kabiliyetlerin keşfedilmesi, sosyal değişme karşısında giderek kaybolmaya yüz tutan gelenek ve göreneklerin korunmasını amaçlamıştır. Şubenin edebiyat Kolu, bu bağlamında Halkevinin süreli yayın organları “Orta Yayla” ve “4 Eylül” dergilerinde yüzlerce koşma, mâni, bilmece, masal ve tekerlemeleri derleyerek yayınlamıştır. Edebiyat Kolu ayrıca, ilde şiir, hikâye, roman gibi edebi türlerle ilgilenen genç yetenekleri cesaretlendirmek, onurlandırmak amacıyla edebi yarışmalar düzenlemiş; başarılı olanlar ödüllendirilmiş (Duman, 2013: s.209), dereceye giren eserler Halkevi'nin dergilerinde yayınlanmıştır.

Sivas Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi, derleme ve genç kabiliyetleri özendirme faaliyetleri yanı sıra çok sayıda konferans da düzenlemiştir. Konferanslar, ildeki öğretmenler, bürokratlar tarafından verildiği gibi, il dışından getirilen konunun erbabı akademisyenlerce de gerçekleştirilmiştir. İl içinde; Kültür Müdürü Cemal Gültekin “19 Mayıs'ın Önemi”, Öğretmen Okulu Müdürü Şeref Erdoğan “Türkçülük”, Lise Müdürü Ömer Beygo “Kâinat Hakkında Eski ve Yeni Nazariyeler”, Milli Eğitim Müdürü Refik Durlu “Evlilik Hayatı”, Sanat Okulu Tarih Öğretmeni İhsan Sayın “ Şark Meselesi”, Ortaokul Türkçe Öğretmeni Vehbi Cem Aşkun “Sivas Şairlerinden Kazancızâde Emin Edip Efendi” ve “Halk Edebiyatımız” gibi konularda konferans vermişlerdir. İl dışından ise; Türk Edebiyatının önemli isimlerinden Ahmet Hamdi Tanpınar 1940 yılında “Milli Edebiyat”, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Şükrü Akkaya 1941 yılında “Uygur Türklerinin Kültür ve Medeniyeti”, Nurullah Ataç “Fuzuli'den Bugüne Kadar Türk Şairleri”, 1946'da Afet İnan “Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri”, (Ülke Gazetesi, 1946) İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Hüseyin Naili Kubalı “Cumhuriyet Devrinde Köylümüz” gibi konularda (Duman, 2013: s.213-220) Sivas'a konferans vermeye gelmişlerdir.

Dil ve Edebiyat Şubesi, “Mimar Sinan”, Namık Kemal” ve Mehmet Akif Ersoy” gibi tarihi şahsiyetler ve edebiyatçılarımızla ilgili “anma programları” (Duman, 2013: s.222-223) da düzenlemiştir.

Güzel Sanatlar Şubesinin Faaliyetleri

Halkevleri, kuruluşundan itibaren, sanatsal ve kültürel faaliyetlerde Türk kültüründen uzaklaşmadan garp tekniğinden istifade edilmesi (Öztürkmen, 1998: s.70-71) yönünde bir politika izlemiştir.

Güzel Sanatlar Şubesinin başlıca amacı, güzel sanatların toplum içinde yayılmasını temin etmek, keşfedilmemiş, gizli kalmış kabiliyetleri ortaya çıkarmaya yönelik olmuştur. Şube, bu hedef doğrultusunda, müzik, resim, heykel, mimari ve süsleme gibi sanat dallarıyla ilgili faaliyetlerde bulunmuştur. Ancak, Şubenin faaliyetleri, özellikle müzik dalında yoğunlaşmış; 1935’te modern müziğin halk arasında yaygınlaşması için bir cazbant (Duman, 2013: s.224-225) takımı kurulmuştur.

Sivas Halkevi Güzel Sanatlar Şubesinin bir başka faaliyeti, şube görevlilerinin 1937’de yöresel halk türkülerini derlemek üzere Sivas’a gelen Kültür Bakanlığı görevlisi (Orta Yayla Dergisi, 1937: s.32) hemşerimiz Muzaffer Sarısözen’le (Aslanoğlu, 2016: s.359-360) birlikte köylere gitmeleridir.

Şube, müzik çalışmalarını kendi bünyesinde oluşturduğu Garp müziği ve Türk müziği kolları vasıtasıyla yürütmüş; 1940 yılında 21 solo keman konseri, Türk müziği kolu ise 39 konser vermiştir (4 Eylül Dergisi, 1941: s.6-7).

1941 yılında, Sivas’ın saz şairleri, her cumartesi günü Halkevinde toplanarak sazları eşliğinde türkü söyleyip âşıklar meclisi oluşturmuştur. Ayrıca, Karanlı Halk Şairi Dursun Ceylani 10 Mayıs 1946’da Halkevi Başkanı Nüzhet Çubukçu’nun takdimiyle, ülkemizin yetiştirdiği büyük halk ozanı Âşık Veysel ve Aziz Üstün (Duman, 2013: s.227), 1949’da saz şairi hemşerimiz Ali İzzet Özkan (Ülke Gazetesi, 1949) Halkevi’nde konser vermişlerdir.

Güzel Sanatlar Şubesi, 1935 yılında keman kursu, 1937 yılında Sivas Lisesi Resim Öğretmeni Eşref ve Öğretmen Okulu resim öğretmeni Ekrem Bey’in nezaretinde resim kursu açmıştır.

Şubenin bir başka önemli faaliyeti, 1941 yılında 8 kişilik bir halk oyunları ekibi oluşturmasıdır. Halk oyunları ekibi, 1944’te Halkevlerinin kuruluşunun 12. Yıl dönümünü münasebetiyle Ankara’ya gitmiş; “Sivas Halayı”, burada davul, zurna, bağlama gibi

geleneksel enstrümanlar yerine, 60 kişilik bir orkestra eşliğinde çekilmiş; büyük beğeni toplamıştır (Duman, 2013: s.231).

Temsil Şubesinin Faaliyetleri

Halkevleri temsil kolunun sahnelediği oyunlar, halkın nazarında en fazla ilgi çeken faaliyetler arasında yer almış; çağdaş yaşamı şekillendirme, keza milli duyguları canlı tutma amacını taşımıştır.

1933'te Cumhuriyet'in 10. yıldönümü münasebetiyle şehirde tertip edilen bir dizi etkinliklerde Sivas Halkevi Temsil Kolu oyuncularını tarafından kahramanlık temalı Faruk Nafiz Çamlıbel'in iki piyesi Akın ve Kahraman sahneye konulmuştur. Temsil Kolu, özellikle kuruluşunun ilk yıllarında "Türk soyunun ve boyunun ortaya çıkışını esas alan (Sabri Hizmetli, s.35) Cumhuriyet'in "tarih tezi" doğrultusunda Orta Asya Türklüğü'nü unutturmamak ve canlı tutmak amaçlı Reşat Nuri Güntekin'in Bâbüür Şah'ın Seccadesi ve Yaşar Nabi Nayır'ın Mete adlı oyunlarını da sahnelemiştir (Türkkan, 2002: s.409). 1936'da iki kez sahneye konulan Necip Fazıl Kısakürek'in Milli Mücadele'de Fransızlara karşı Maraş'ın kahramanca savunmasını konu edinen Tohum adlı oyunu, 1940'ta Namık Kemal'in Vatan Yahut Silistre oyunu, daha sonraki yıllarda, Yanlış Yol, Kör, Zoraki Tabip, Modern Lokanta, Bir Damla Yaş, Babaların Günahı gibi toplumsal sorunları ele alan oyunlar sahneye konulmuştur. Neticede, Sivas Halkevinin Temsil Kolu, faaliyette bulunduğu 1933-1950 arası dönemde toplam 28 farklı oyunu (Duman, 2013: s.240) sahnelemiştir.

Temsil Kolu, 1939'da Hafik, Zara, Divriği'de Faruk Nafiz Çamlıbel'in Ateş, 1940'ta Yıldızeli'nde Kör, 1949'da yine Zara'da Kaplıca Dönüşü adlı oyunları (Ülke Gazetesi, 1949) sahnelemiştir.

Sivas Halkevi Temsil Şubesi oyuncularının çoğu Sivaslıdır. Hilmi Atacan, Fehmi Erdiñç, Mehmet Nâzım Çağdaş, Ömer Altuğ, Mediha Aydoğmuş, Talat Gözbak, (Aslanoğlu, 2006: s.372) Sedat Veyis Örnek (Aslanoğlu, 2006: s.238) gibi Sivaslı oyuncular, resmî mesailerinin dışında gönüllü olarak amatörce bu işte görev almışlardır. Temsil Kolu'nda devletin kadrolu yönetici ve oyuncuları ise, uzun süre rejisörlük yapan Câzım Kırılı ve Devlet Tiyatroları Sanatçısı Talat Gözbak'tır.

Yıl 1939: Sivas Halkevi Temsil Şubesinin sahneye koyduğu “Soyulan Hırsız” piyesinden görünüm. (Halûk Çağdaş arşivi)

Temsil Şubesinin halka sunduğu Sivas’taki bir diğer faaliyet, halka kültürel seviyesini yükseltme amaçlı haftada bir gün ücretsiz film izletmesidir. Halkevinin halka sunduğu ilk film, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu’nun aynı adlı eserinden beyaz perdeye uyarlanan Muhsin Ertuğrul’un rejisörlüğünü yaptığı Bir Millet Uyanıyor (Duman, 2013: s.242) olmuştur.

Spor Şubesi Faaliyetleri

Spor, Halkevleri talimatlarında milli terbiyenin önde gelen unsurlarından biri olarak yer almış; gençlere sporun sevdirmesi ve yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Halkevinin kurulduğu 1933’te faaliyete başlayan spor şubesi, öncelikle futbol ve atletizmin Sivas’ta yaygınlaştırılması için çaba göstermiştir (Duman, 2013: s.243). Sivas Halkevinin faaliyet dalında bir başka önceliği, ata sporumuz “cirit”in yeniden canlandırılması olmuştur. Spor şubesi, bu bağlamda ilk iş olarak 1935’te Atlı Spor Kulübü’nün kurulmasını sağlamıştır. Sivas Halkevi, Kızılırmak Gazetesi’nde yaptığı bir duyuru ile, binicilik ve atıcılık isteyen herkesin Atlı Spor Kulübüne üye olmalarını istemiş, atı olmayanlara ücretsiz at temin edileceği belirtilmiş ve her cuma günü istasyon civarında cirit oynanacağı (Kızılırmak, 1935) duyurulmuştur.

Sivas Halkevi Spor Şubesi, ata sporu güreşe de ilgi göstermiş; 1937’nin Cumhuriyet Bayramı’nda bir güreş müsabakası düzenlemiştir. Şube, 1936’da muhtemelen Anadolu’da tenisin tanıtımına çaba sarf ederek bünyesinde “tenis kolu” da oluşturmuştur. Spor Kolu’nun

Anadolu’da ilkler arasına girecek bir başka faaliyeti, Ethem Bey Parkı’ndaki barajda 50 yüzücünün katıldığı bir müsabaka düzenlemesidir. Müsabakada ilk üçe giren yüzücülere Vali Bey tarafından madalya (Ateş, 1941: s.16) verilmiştir.

Spor Şubesi, 14 Aralık 1941’de 13 atletin katılımıyla 5000 metrelik Mohaç Kır Koşusu, bir hafta sonra 21 Aralık 1941’de 12 atletin katılımıyla 3000 metre mesafeli Atatürk koşusu (Sivas Postası, 1941) düzenlemiştir.

Sivas Halkevi Spor Kolu, 1934’ten itibaren iklim şartlarının müsait olması hasebiyle kayak sporuna da ilgi göstermiş; 1936’da Albay İsmail Hakkı Bey’in şahsi imkanlarıyla temin ettiği kayak ve diğer ekipmanlarla kayak takımının çekirdek kadrosunu oluşturmuştur. Dönemin valisi Akif İyidoğan kayak sporuna özel bir ilgi göstermiş; kayak takımında yer alan Şükrü Güler’i bir aylığına Erzurum’a kayak kursuna (Aburşu, 2021: s.91) göndermiştir. Ayrıca, Spor Kolu, 1938’de bünyesinde “Yıldız Dağı Spor Kulübü”nü (Kızılırmak, 1934) kurmuş; Paşafabrikası civarında ve Ormantepe mevkiinde kayak çalışmalarına başlamıştır. 1940 yılında CHP Genel Sekreterliği tarafından, yörede kayak sporunun geliştirilmesi için 10 çift kayak, 10 çift kayak ayakkabısı ve diğer kayak ekipmanları göndermiştir. 1942 yılında, Sivas kayakçıları ile Kayseri Bolu Halkevi kayakçıları arasında kayak müsabakası yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Şubesi

Halkevlerinin en önemli faaliyetlerinden biri de gerek süreli yayın gerekse münferit kitap yayıncılığıdır. Sivas Halkevi’nin hazırladığı yayınlar, günümüzde Sivas’la ilgili araştırma yapacaklara kaynak oluşturmada önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Özellikle Orta Yayla ve 4 Eylül Dergisi gibi süreli yayınlar, genç nesilleri yazmaya özendirilmiş; günümüz araştırmacıları için kaynak görevi üstlenmiştir. Dolayısıyla, yayımlandığı yıllarda Sivas’ın toplumsal hayatına önemli katkılar sağlayan Orta Yayla ve devamı niteliğindeki 4 Eylül Dergisi, keza Kızılırmak Gazetesi Halkevinin hem faaliyetlerini kamuoyuna duyurabilmek hem de Atatürk Dönemi’nin dil, kültür ve edebiyat hayatını yansıtan bir belge niteliği taşımış, (Bozdoğan, 2007: s.156) özellikle yöresel kültür ve yerel tarih alanında kaynak (Taşdemir, 2002: s.421) oluşturmuştur.

Halkevleri kütüphaneleri, her konuda bilgiyle donanımlı kültürlü bir nesil yetiştirmeyi amaçlamıştır. Sivas Halkevi Kütüphanesi, Halkevleri Talimatnamesi koşullarına uygun olarak 1933 yılında açılmıştır. Kütüphane, açıldığı yıl sadece 80 kitabı raflarına koymuş; bir yıl sonra, şubenin kitap sayısı 150’ye, sonraki yıllarda bu sayı artarak 1944’te 2.666’ya, 1947’de 4.791 kitap, 12.829 rakamıyla da okuyucu sayısına (Ülke Gazetesi, 1948)

ulaşmıştır. Okuyucuların, Halkevi Kütüphanesine bu denli ilgi göstermesinde, büyük çoğunlukla yeni alfabeye kaleme alınmış eserleri Halkevi Kütüphanesinde bulabilmeleri (Duman, 2013: s.268) etkili olmuştur.

Sivas Halkevi Kütüphane Şubesi'nin yayınladığı kitaplar:

1-Deliktaşlı Ruhsatî Hayatı ve Eserleri, Derleyen Kadri Özyalçın, Kâmil Basımevi, Sivas, 1936, 227 s.

2-Şarkışlalı Serdarî Hayatı ve Eserleri, Derleyen Kemal Gülpınar, Kâmil Basımevi, Sivas 1938, 70 s.

3-Deliktaşlı Münhaci Hayatı ve Eserleri, Derleyen Kemal Gülpınar, Kâmil Matbaası, Sivas, 1939, 68 s.

4-Darendeli Remzi, Derleyen Kadri Özyalçın, Kâmil Basımevi, Sivas, 1940, 88 s.

5- Vehbi Cem Aşkun, Sivas Folkloru -I- Kâmil Matbaası, Sivas, 1941, 336 s.

6-Vehbi Cem Aşkun, Yaylıdan Sesler, Kâmil Matbaası, Sivas, 1941.

7-Vehbi Cem Aşkun, Büyük Halk ve Saz Şairi Emrah, Kâmil Basımevi, Sivas, 1942, 115 s.

8- Vehbi Cem Aşkun, Sivas Folkloru -II- Kâmil Matbaası, Sivas, 1942, 369 s.

9-Fevzi Kutlu Kalkancı, Dünden Bugüne Sivas, Kâmil Matbaası, Sivas, 1942.

10-Sırrı Alıçlı, Altıok ve C. Halk Partisi, Kâmil Matbaası, Sivas, 1943, 57 s.

11- Vehbi Cem Aşkun, Büyük Halk ve Saz Şairi Emrah, Kâmil Basımevi Sivas, 1945 191 s.

12-Seher Yeli Gibi, Talibi'den Deyişler, Kâmil Matbaası, Sivas, 1946, 42 s.

13-Vehbi Cem Aşkun, Pirî Baba, Kâmil Matbaası, Sivas, 1947, 31 s.

14-Vehbi Cem Aşkun, Sivas Şairleri, Kâmil Matbaası, Sivas, 1948, 405 s.

Sivas Halkevi, Ruhsatî, Serdarî ve Minhaci gibi Sivaslı önde gelen halk ozanlarını ilk defa tanıtan kitaplar basmıştır. Vehbi Cem Aşkun'un özellikle Sivas Kongresi adlı eseri, Türk Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasını sağlayan 4 Eylül Kongresi hakkında yazılan ilk kitaptır. Söz konusu kitapta, Aşkun, kongreye katılan delegelerle yazışma yoluyla irtibata geçmiş; delegelerin biyografî ve anılarına bu kitapta yer vermiştir. Yine Aşkun'un

Sivas Folkloru başlıklı eseri, geçmişin kökleşmiş gelenek ve göreneklerini günümüzdeki nesillere aktaran önemli bir çalışma olmuştur.

SONUÇ

Halkevleri, erken Cumhuriyet döneminde düzenlediği bir dizi sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle kuşkusuz halkın sosyalleşmesinde, keza dönemin modernleşme /çağdaşlaşma politikaları bağlamında önemli bir görev üstlenmiştir. Halkevleri, halkın sosyalleşmesi bağlamında düzenlediği geniş kapsamlı faaliyetleriyle, yüzyıllar ötesinden gelen gelenek ve görenekleri muhafaza etmek kaydıyla, Batı'nın konser, balo, dans, caz gibi inanç eksenli olmayan eğlence kültürü ağırlıklı toplumsal yaşam biçimlerine de yer vermiştir. Bu cümleden olarak, dönemin başat kültür politikası, Halkevleri vasıtasıyla gelenekselle moderniteyi bir araya getirme üzerine kurulmuş; sosyal değişmeyi mümkün olduğunca sosyal gelişmeye dönüştürmek amaçlanmıştır. Nitekim, Sivas Halkevi, daha açıldığı yıllardan itibaren halkı pek çok konuda bilgilendirmek, keza kültür seviyelerini yükseltmek amacıyla toplumsal sorunlar, dil ve milli edebiyat, tarihi şahsiyetler, bilimsel konularla ilgili çok sayıda konferans düzenlemiş; Orta Yayla ve 4 Eylül Dergisi gibi süreli yayınlarla yapılan tüm faaliyetleri halka erişirmiştir.

Netice itibarıyla, Sivas Halkevi, konser, tiyatro, balo, ve sinema gösterileri, cirit, güreş, kayak gibi sportif faaliyetler, köylü günleri adıyla düzenlediği rekreatif etkinliklerle şehirde tekdüze geçen sosyal hayata canlılık ve yenilik getirmiş; dolayısıyla toplumsal hayata, halkın sosyo-kültürel gelişimine çok yönlü katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

- Aburşu, F. (2021). 4 Eylül Spor ve Fikir Gazetesi, Hayat Ağacı Dergisi, s. 41,Sivas.
- Ateş, M. (1941). Evimizin Tertip Ettiği Yüzme Müsabakası, 4 Eylül Dergisi, S. S. 29, 31 Temmuz 1941, Sivas.
- Kızılırmak (1935). Atlı Spor, 13 Mayıs 1935.
- Bozdoğan, A. (2007). Atatürk Döneminin Dil Kültür ve Edebiyat Politikalarını Yansıtan Bir Halkevi Dergisi: Orta Yayla, C.Ü Sosyal bilimler Dergisi, C.31, No: 2, Sivas.
- Çağdaş, H. (2008). Sivas Halkevi'nin Tiyatro Etkinlikleri, Hayat Ağacı, S.12, Sivas.
- Çeçen, A. (2000). Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri, 2. Baskı, Cumhuriyet Kitapları, Ankara.
- Duman, S. (2013). Modern Türkiye'nin İnşasında Halkevleri ve Sivas Halkevi Örneği, Berikan Yayınevi, Ankara.

- Geray, C. (1987). Halk Eğitimi, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, Ankara.
- Gül, T. (2014). Rekreasyon'a Giriş, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Hizmetli, S. "Atatürk ve Tarih", Askerî Tarih Bülteni, C.18, S.35, Ankara.
- Karaküçük, S. ve Akgül, M. (2016). EKO Rekreasyon, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Önge, S. (2017). Orta Yayla ve 4 Eylül Dergilerine Göre Sivas Halkevi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaman.
- Öztürkmen, A. (1908). Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ülke Gazetesi (1946). Profesör Afet İnan'ın Dünkü Konuşmaları, 6 Haziran 1946.
- Ülke Gazetesi (1949). Halkevi Dün Bir Konser Daha Verdi, 17 Temmuz 1949.
- Ülke Gazetesi (1949). Halkevi Temsil Kolu'nun Zara'da Sahnelediği Temsil, 11 Kasım 1949.
- Taşdemir, S. (2002). Sivas Halkevi Dergisi: Orta Yayla / 4 Eylül, Atatürk Araştırma Dergisi, C. 18, S. 53, Ankara.
- Türkkan, R.O. (2002). Türk Tarih Tezleri, Türkler Ansiklopedisi, C.I, Ankara.
- Kızılırmak (1934). Yıldız Dağ Spor Toplandı, 8 Nisan, 1934.
- Orta Yayla Dergisi (1937). Haberler, Hareketler, S. 6-7, Sivas, 1937.
- Sivas Postası (1941). Halkevi, Kır Koşusu, 23 Aralık 1941.
- 4 Eylül Dergisi (1941). Halkevimizin Bir Yıllık Çalışmaları, S. 24-40, 1941.